

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)
SSN Roman Trzaskowski
SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Bank spółki akcyjnej w W.
przeciwko R. S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 8 marca 2023 r.
w Izbie Cywilnej w Warszawie,
skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi
z 4 marca 2020 r., sygn. akt III Ca 2060/19,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Łodzi do ponownego rozpoznania i orzeczenia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód Bank S.A. w W. wniósł o zasądzenie od pozwanego R. S. kwoty
51 511,66 zł.

Wyrokiem z dnia 17 maja 2019 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 51 511,66 zł, przy czym od kwoty 45.034,32 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego rocznie, liczonymi od dnia 27 marca 2018 r. do dnia zapłaty, zastrzegając, że wysokość odsetek nie może przekraczać wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany zawarł w dniu 24 sierpnia 2015 r. z powodem umowę pożyczki gotówkowej, na podstawie której bank udzielił pozwanemu pożyczki gotówkowej w kwocie 53 500 zł na okres od dnia 24 sierpnia 2015 r. do 25 sierpnia 2020 r. Pozwany otrzymał do dyspozycji kwotę 50 000 zł, w pozostałym zakresie upoważnił bank do pomniejszenia wypłaconej kwoty o prowizję od udzielonej pożyczki w kwocie 3.500 zł. Strony ustaliły wysokość stałego oprocentowania nominalnego pożyczki na 7% w stosunku rocznym. Kwota naliczonych odsetek umownych od udzielonej pożyczki wyniosła 10.086,20 zł. W umowie wskazano, że w przypadku, gdy z jakichś powodów oprocentowanie nominalne pożyczki, będzie wyższe niż czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP, bank obniży nominalną stopę oprocentowania pożyczki do czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP, a w przypadku wzrostu stopy kredytu lombardowego NBP, podwyższy ją, ale nie więcej niż do wysokości oprocentowania 7% w stosunku rocznym. Nie wymagało to zmiany umowy, a w przypadku zmiany stóp oprocentowania pożyczki bank miał rozpocząć naliczanie odsetek według nowej stopy począwszy od daty wskazanej w umowie. Całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkodawcę, ustalona na dzień zawarcia umowy, wyniosła 63.586,20 zł i na tą kwotę składała się kwota pożyczki - 50.000 zł, prowizja w wysokości 3500 zł oraz odsetki umowne w kwocie 10.086,20 zł. Pożyczkobiorca zobowiązał się do terminowej spłaty pożyczki wraz z odsetkami w 60 ratach miesięcznych, płatnych do dnia dwudziestego piątego każdego miesiąca począwszy od 25 września 2015 r. Kwota miesięcznej raty pożyczki wynosiła 1.059,77 zł. W umowie wskazano, że za okres opóźnienia w spłacie rat lub jej części bank będzie naliczał odsetki od zadłużenia przeterminowanego (odsetki karne). Stopa odsetek karnych na dzień zawarcia umowy wynosiła 10% (równowartość czterokrotności aktualnej na dany dzień wysokości stopy kredytu lombardowego NBP). Zmiana stopy odsetek karnych

mogła nastąpić w razie zmiany stopy kredytu lombardowego NBP. Strony ustaliły też, że w razie opóźnienia pożyczkobiorcy w zapłacie dwóch pełnych rat, bank ma prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30 dniowego terminu wypowiedzenia.

Pozwany początkowo spłacał swoje zobowiązanie, z czasem jednak zaprzestał regulowania swoich zobowiązań. W dniu 19 kwietnia 2017 r. strona powodowa skierowała do pozwanego przedegzekucyjne wezwanie do uregulowania zaległości. Pismem z dnia 7 maja 2017 r. powód wypowiedział pozwanemu umowę pożyczki z 30 dniowym okresem wypowiedzenia, ze względu na istniejącą zaległość w spłacie pożyczki gotówkowej. W dniu 26 marca 2018 r. bank wystawił wyciąg z ksiąg banku, z którego wynikało, że zadłużenie pozwanego na dzień 26 marca 2018 r. wynosiło łącznie 51.511,66 zł, na co składała się należność główna w wysokości 45.034,32 zł i odsetki 6.412,34 zł.

Rozstrzygając sprawę, Sąd pierwszej instancji uwzględnił postanowienia umowy zawartej między stronami w dniu 24 sierpnia 2015 r., a także art. 471 k.c. i art. 95 ust. 1 i 1a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 128). Dokument umowy pożyczki stanowił dowód na istnienie zobowiązania między stronami, a poszczególne zapisy umowy określały konsekwencje zaniechań przez pozwanego spłaty rat w określonych w umownie terminach i wysokości oraz przewidywały okoliczności w jakich strona powodowa może wypowiedzieć umowę. Pismem doręczonym pozwanemu w dniu 23 maja 2016 r. powód wypowiedział skutecznie umowę pożyczki, a tym samym cała należność wynikająca z tej umowy stała się wymagalna z upływem 30 dniowego terminu wypowiedzenia. Powód wypełnił ciążący na nim obowiązek wykazania zawarcia umowy pożyczki pomiędzy stronami i istnienia zobowiązania pozwanego. Natomiast to na powodzie ciążył obowiązek wykazania, że spełnił świadczenie w całości. R. S. nie wykazał, że poza wpłatami wskazywanymi przez powoda, dokonał jakichkolwiek innych wpłat z tytułu zawartej umowy pożyczki. Pozwany zakwestionował wysokość istniejącego zobowiązania, próbując przerzucić ciężar dowodowy na powoda. Istnienie stanu zadłużenia pozwanego strona powodowa potwierdziła także dokumentem prywatnym w postaci wyciągu ze swych ksiąg bankowych z dnia 26 marca 2018 r.

Sąd Rejonowy uznał roszczenie powoda za zasadne co do zasady i co do wysokości. Wskazał, że zachodziły przesłanki odpowiedzialności *ex contractu* pozwanego na podstawie art. 471 k.c. Także wyliczenie dochodzonych przez powoda skapitalizowanych odsetek naliczonych do dnia poprzedzającego złożenie pozwu nie budziło wątpliwości. Wysokość stóp odsetkowych stanowiących podstawę wyliczenia zarówno odsetek umownych jak i karnych wynika z treści łączącej strony umowy.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 4 marca 2020 r. oddalił apelację pozwanego. Podzielił i przyjął za własne poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne. Podniesione przez apelującego zarzuty naruszenia art. 232 w zw. z art. 245 k.p.c. oraz naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. uznał za nietrafne i nie zasługujące na uwzględnienie. Sąd drugiej instancji nie podzielił też twierdzeń apelującego, że Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. W ocenie Sądu Okręgowego stan faktyczny został ustalony prawidłowo, a Sąd Rejonowy oparł swoje ustalenia o przedstawione przez strony dowody, opisując stan faktyczny w sposób logiczny i spójny.

Sąd Okręgowy nie podzielił twierdzeń pozwanego, że w sprawie doszło do naruszenia art. 5 k.c. przez jego niezastosowanie. Za niezasadny uznał również zarzut naruszenia art. 75c Prawa bankowego. Wskazał, że ustawą z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1854) zmieniono art. 48k ust. 2 i art. 75 ust. 1 oraz dodano art. 75c i uchylono artykuły 96- 98 Prawa bankowego. Celem ustawy było dostosowanie systemu prawa do orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., P 45/12. Ustawa nowelizująca uchyliła przepisy dotyczące wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego i uregulowała procedurę restrukturyzacji zadłużenia kredytobiorców i pożyczkobiorców. Dodano przepis obligujący bank, by na wniosek kredytobiorcy, umożliwił restrukturyzację zadłużenia poprzez zmianę określonych w umowie warunków lub terminów spłaty kredytu, jeżeli jest uzasadniona dokonana przez bank oceną sytuacji finansowej i gospodarczej kredytobiorcy. Datą wejścia w życie ustawy był 27 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy uznał, że wbrew stanowisku skarżącego Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia art. 75c Prawa bankowego, gdyż powyższe przepisy dotyczące wezwania kredytobiorcy do dokonania spłaty

zadłużenia weszły w życie dopiero po podpisaniu umowy kredytowej przez pozwanego. Zatem w przypadku pozwanego miały zastosowanie regulacje wynikające z treści zwartej przez strony umowy.

Wyrok Sądu Okręgowego pozwany zaskarżył skargą kasacyjną, zarzucając naruszenie prawa materialnego, art. 75 Prawa bankowego w zw. z art. 75c Prawa bankowego i art. 354 § 2 k.c. oraz naruszenie przepisów postępowania, art. 129 § 2 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz wydanie orzeczenia co do istoty sprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził, że podziela ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz jego ocenę prawną wskazującą, że powód wypowiedział skutecznie umowę kredytową. Podkreślił, że pozwany miał świadomość zobowiązania ciążącego na nim z tytułu umowy zawartej z bankiem oraz znał terminy płatności poszczególnych rat, wynikające z harmonogramu spłat. Zgodnie z umową bank miał prawo wypowiedzenia umowy z zachowaniem 30- niowego terminu wypowiedzenia w razie opóźnienia kredytobiorcy w zapłacie dwóch pełnych rat. Pozwany zdawał sobie zatem sprawę z konsekwencji niepłacenia rat w terminie. Miał realną możliwość zapoznania się z treścią przesłanego mu wypowiedzenia umowy. Po upływie terminu wskazanego w wypowiedzeniu roszczenie powoda z tytułu udzielonego kredytu stało się wymagalne.

Sąd Okręgowy uznał za niezasadny zarzut naruszenia art. 75c Prawa bankowego. Stwierdził, że powyższy przepis, z uwagi na datę wejścia w życie ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1854 – dalej ustawa nowelizująca), co nastąpiło z dniem 27 listopada 2015 r., nie miał zastosowania w sprawie, bowiem umowa kredytowa między stronami została zawarta przed tą datą. Wyraził stanowisko, że z tego względu wypowiedzenie dokonane przez powoda podlegało ocenie z uwzględnieniem wyłącznie regulacji wynikającej z treści umowy zawartej przez

strony. Powyższe stanowisko zostało zasadnie zakwestionowane w skardze kasacyjnej w ramach zarzutu naruszenia art. 75c prawa bankowego.

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi w sprawie umowa kredytowa między stronami została zawarta w dniu 24 sierpnia 2015 r., a zatem przed wejściem w życie ustawy nowelizującej, na mocy której wprowadzono do ustawy prawo bankowe art. 75c. Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego nie oznacza to jednak, że art. 75c nie miał zastosowania w rozpoznawanej sprawie. Powyższe stanowisko pomija znaczenie daty wypowiedzenia umowy kredytowej przez bank, co bezspornie nastąpiło w maju 2017 r. W tym czasie obowiązywał już art. 75c prawa bankowego. Brak jest argumentów dla przyjęcia stanowiska, że bank dokonujący wypowiedzenia umowy kredytowej pod rządem tego przepisu nie był zobowiązany do dochowania rygorów wypowiedzenia umowy określonych przez obowiązującą ustawę, z tego względu, że umowa kredytowa została zawarta przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej. Przepisy tej ustawy nie zawierają regulacji przewidującej ich stosowanie do umów zawartych po jej wejściu w życie. Istotą regulacji zawartej w art. 75c prawa bankowego było zaś określenie wymogów dotyczących wypowiedzenia umowy, a więc innej czynności niż zawarcie umowy kredytowej. Natomiast celem tej regulacji było zwiększenie gwarancji ochrony przysługującej kredytobiorcom, co jednoznacznie przemawia za stosowaniem nowej regulacji do wypowiedzeń umów kredytowych dokonywanych w czasie obowiązywania art. 75c prawa bankowego. Konsekwencją odmiennego stanowiska Sądu Okręgowego było pominięcie oceny, czy powód dokonał skutecznie wypowiedzenia umowy przy uwzględnieniu wymogów wypowiedzenia określonych w art. 75c Prawa bankowego. Zarzut naruszenia tego przepisu był zatem uzasadniony.

W skardze kasacyjnej pozwany zarzucił również naruszenie art. 129 § 2 k.p.c. na skutek uznania, że przedłożone przez powoda odpisy kopii dokumentów uwierzytelnionych przez osobę nieuprawnioną mogą stanowić dowody w sprawie oraz przyjęcie, że pełnomocnictwo dla M. M. upoważniało ją do uwierzytelniania dokumentów. Zarzut naruszenia art. 129 § 2 k.p.c. został sformułowany także w apelacji pozwanego. Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do tego zarzutu odniósł się w sposób lakoniczny, stwierdzając jedynie, że: „Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ocenił znaczenie przedłożonych przez stronę powodową

dokumentów, co czyni bezzasadnym zarzut naruszenia art. 129 § 2 k.p.c. Nietrafne są zarzuty formułowane przez pozwanego w zakresie umocowania dla pracownika, który w imieniu powoda uwierzytelnił złożone dokumenty w sytuacji, gdy w toku postępowania złożone zostało pełnomocnictwo dla M. M.". W istocie Sąd Okręgowy ocenił zatem zarzut naruszenia art. 129 § 2 k.p.c. w innym zakresie niż zarzucił to skarżący. Zakwestionowanie zaś sposobu rozpoznania przez Sąd Okręgowy zarzutu naruszenia art. 129 § 2 k.p.c. zawartego w apelacji powoda, nie mogło opierać się na skonstruowaniu zarzutu naruszenia tego przepisu. Skarżący nie zarzucił naruszenia innych przepisów prawa procesowego. Z tego względu podstawa skargi kasacyjnej związana z naruszeniem przepisów postępowania okazała się nieuzasadniona.

Uwzględnienie zarzutu naruszenia art. 75c Prawa bankowego uzasadniało uchylenie zaskarżonego wyroku na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.